

VĒRTĒŠANAS PIEEJU DAUDZVEIDĪBA PAŠVADĪTĀS MĀCĪŠANĀS KONTEKSTĀ

Dr.paed., asoc. profesors, Latvijas un pasaules vēstures skolotājs

Pāvels Jurs

Prezentācijas teorētiskais pamatojums

- **Humānās pedagoģijas atziņas par skolēna un skolotāja sadarbību mācīšanās procesā, īstenojot uz skolēna vajadzību un interešu ievērošanu balstītu mācīšanās pieeju** (Benavides et al., 2012; Maslow, 1954; Rogers, 1961; Vygotsky, 1978; Амонашвили, 1996).
- **Mācību procesa izpratni pedagoģisko paradigmu maiņas kontekstā** (Biggs, 1987; Booth, Marton, 2009; Benavides et al., 2012; Fink, 2013; Kolb, 1984; Liepa, Špona, 2014; Maslo, 2003; Norris, 1995; Zull, 2004; Weimer, 2002).
- **Motivācijas trūkuma cēloņiem un motivācijas veicināšanu** (Amabile, 1985; Bandura, 1988; Benavides et al., 2012; Brighthouse, 2009; Čehlova, 2002; Deci, Ryan, 1985; Fink, 2013; Jenkins, Demaray, 2015; Locke, Latham, 1984; McClelland, 1961; Reeve, 2008; Rutter, Rutter, 1993; Savin-Baden, Major, 2004; Schunk, Pintrich, Meece, 2008; Weiner, 1992; Williams, 2011).

Pastāvošā realitāte (fakti)

Mūsdienām ir raksturīgi kopsakarību meklējumi starp to, ko indivīds vai sabiedrība kopumā var un ko vajadzētu darīt, apgūt, iemācīties.

Skolēnu rezultāti centralizētajā eksāmenā matemātikā, kur 2019.gadā iegūtais kopprocents ir 32,7%, ir par 10,9% mazāki nekā 2015.gadā. Savukārt centralizētajā eksāmenā latviešu valodā – 2019.gadā iegūtais kopprocents ir 49,9%, kas ir par 5,82% mazāks nekā 2013.gadā. (Valsts pārbaudes darbi oficiālā statistika un rezultātu raksturojums, 2019)

Pastāvošā realitāte (fakti)

17% Latvijas skolēnu nespēj sekmīgi apgūt mācību saturu, kā arī ir izteiktas atšķirības proporcijās starp Latvijas skolēniem ar zemiem mācību sasniegumiem 17% un skolēniem ar augstiem mācību sasniegumiem 3,8%. Tieši skolēnu ar augstiem mācību sasniegumiem proporcija ir viena no viszemākajām Eiropas Savienībā. (Eiropas Komisijas salīdzinošais pētījums: „Izglītības un mācību pārskats”, 2018)

Pastāvošā realitāte (fakti)

Būtiskus iemesls skolēnu zemajiem sasniegumiem ir sociāli ekonomiskie faktori, kas bieži veicina arī skolēna negatīvu attieksmi pret mācībām, kā arī atbalsta trūkums, jo skolēni, kuri saņem lielāku atbalstu no skolotājiem, vecākiem, vienaudžiem ir veiksmīgāki, savukārt skolēni ar mazāku atbalstu ir mazāk veiksmīgi pat arī, ja viņiem ir labvēlīgi **sociāli ekonomiskie apstākļi.** (OECD veiktais starptautiskais salīdzinošais izglītības kvalitātes pētījums „Skolēni ar zemiem mācību sasniegumiem: Iemesli un veidi kā viņiem palīdzēt”, 2016)

Lai mācīšanās radītu pozitīvas pārmaiņas skolēnā, viņa personiskajā dzīvē, sekmējot pozitīvās pārmaiņas arī visā sabiedrībā kopumā, ir nepieciešams veidot mācību procesu skolēnam personīgi nozīmīgu, virzot skolēnus uz savu personīgo mācīšanās mērķu, interešu, motivācijas un mācīšanās vajadzību apzināšanos.

Skolēnu pašvadītās mācīšanās modelis

Lai praksē tiktu īstenots pašvadīts mācīšanās process, ir jāakceptē ikviena skolēna mācīšanās unikalitāte. Mācīšanās darbības kvalitātes ir jāaplūko noteiktā pedagogisko attiecību sistēmā, kam pamatā ir skolēna mācīšanās darbība.

Skolēnu pašvadītās mācīšanās modelis

Pašvadītās mācīšanās norisi ietekmē un sekmē skolēna spējas:

- ✓ izvirzīt mērķus;
- ✓ uzņemties iniciatīvu, apzināties savas mācīšanās vajadzības, izvirzīt mērķus, identificēt pieejamos resursus, izvēlēties sev vispiemērotāko mācīšanās stratēģiju un reflektēt;
- ✓ izprast mācīšanās nozīmīgumu savā dzīvē;
- ✓ būt atvērtam pārmaiņām;
- ✓ pilnvērtīgi iesaistīties un koncentrēties mācību procesam, būt pašdisciplinētam, regulēt savu uzvedību un emocionālo stāvokli, veikt pašanalīzi;

Skolēnu pašvadītās mācīšanās modelis

Pašvadītās mācīšanās norisi ietekmē un sekmē skolēna spējas:

- ✓ būt atbildīgam par mācību procesa norisi;
- ✓ izjust brīvību sava mācīšanās procesa virzīšanā;
- ✓ izvirzīt problēmas, kurām meklē risinājumus;
- ✓ izprast mācīšanās lietderīgumu savā personīgajā dzīvē un spēja rast motivāciju mācīties;
- ✓ būt atvērtam mācīšanās variativitātei;
- ✓ paust pozitīvu attieksmi pret ikvienu mācīšanās darbību un mācību procesu kopumā.

Skolēnu pašvadītās mācīšanās modelis

Savukārt skolotājs:

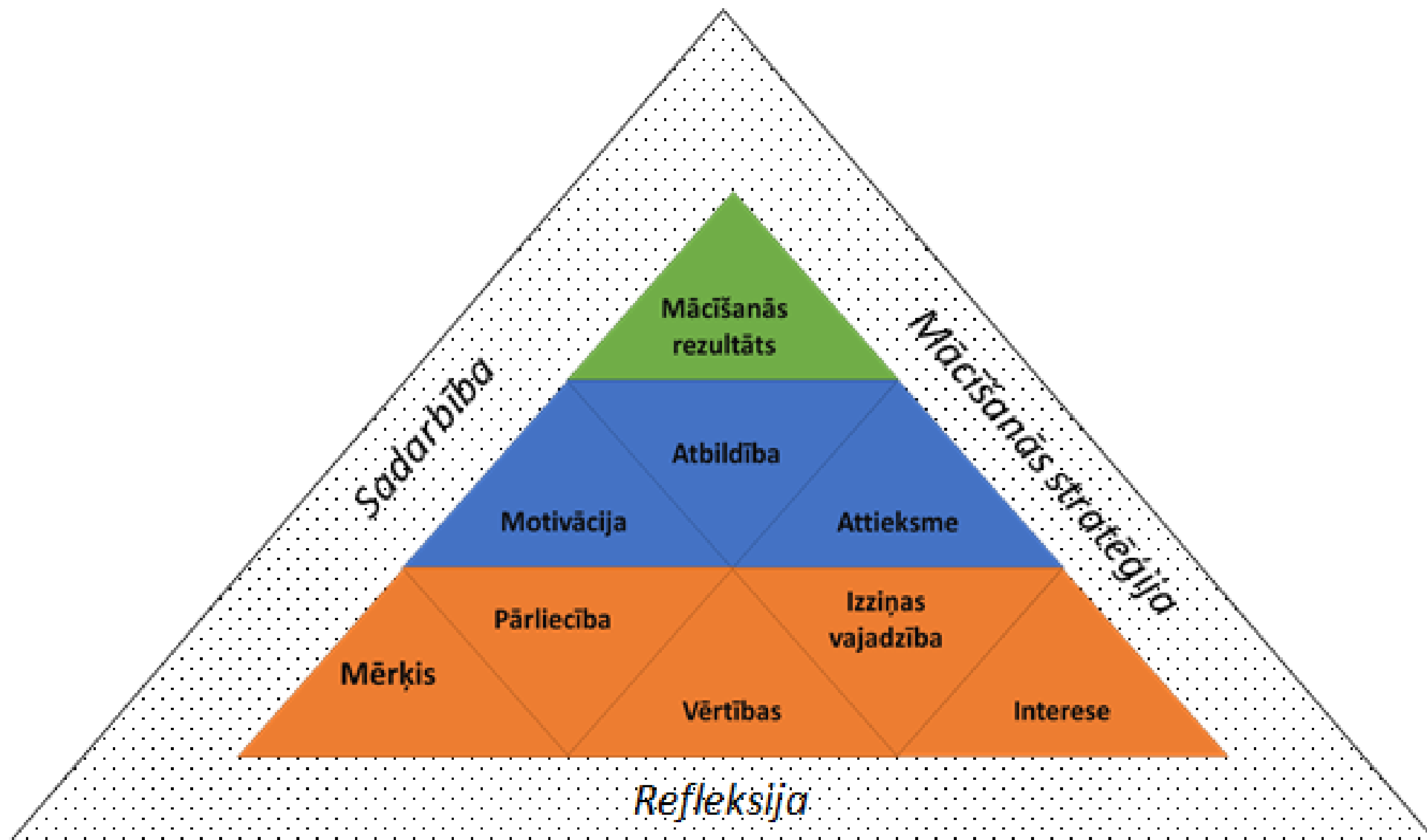
- ✓ pieņem skolēna unikalitāti;
- ✓ mācīšanas procesā aktualizē problēmas izvirzīšanu, jaunu mācīšanās situāciju radīšanu;
- ✓ rada izzīņas vajadzību;
- ✓ nodrošina diferencētu pieeju un izprot mācīšanās variativitāti;
- ✓ sekmē pozitīvu emocionālo fonu mācību procesā;
- ✓ veicina skolēnu ieinteresētību mācību satura apgūvē un individuālās intereses attīstīšanos;
- ✓ sekmē skolēna mācīšanās lietderīguma apzināšanos;
- ✓ veicina skolēnu pārliecību par savu spēju mācīties;

Skolēnu pašvadītās mācīšanās modelis

Savukārt skolotājs:

- ✓ apzinās, ka būtiskākie sasniegumi nav tikai skolēnu labie rezultāti pārbaudes darbos, bet dziļa mācību vielas izpratne;
- ✓ spēj identificēt visefektīvākās, situācijai atbilstošākās mācīšanas metodes;
- ✓ mācīšanas procesā regulāri īsteno refleksiju;
- ✓ ir pārliecināts, ka visi skolēni var kļūt veiksmīgi skolēni;
- ✓ ir atvērts pārmaiņām;
- ✓ mācību procesa plānošanā nepārtraukti aktualizē saikni ar reālo dzīvi;
- ✓ ir atbildīgs par mācību procesa virzīšanu un tā rezultātiem.

Skolēnu pašvadītās mācīšanās modelis

Summatīvās un formatīvās vērtēšanas simbioze pedagoģiskajā procesā

- ✓ **KĀDS IR VĒRTĒŠANAS MĒRĶIS?**
- ✓ **KO SNIEDZ VĒRTĒŠANA?**
- ✓ **VAI PĀRBAUDES DARBS APLIECINA SKOLĒNU
KOMPETENCI?**
- ✓ **KĀ VĒRTĒT KOMPLEKSI – SKOLĒNU ZINĀŠANAS, PRASMES
UN ATTIEKSMI?**

Summatīvās un formatīvās vērtēšanas simbioze pedagogiskajā procesā

Vērtēšanas kritērijs X	Vērtēšanas kritērijs Y	Vērtēšanas kritērijs Z	Kopā ... punktu	Vērtējums
Rādītājs A	Rādītājs A	Rādītājs A		???
Rādītājs B	Rādītājs B	Rādītājs B		
Rādītājs C	Rādītājs C	Rādītājs C		
Rādītājs D	Rādītājs D	Rādītājs D		

Skolotāja vērtējums

Vērtēšanas kritērijs <i>DARBS STUNDĀ</i>	Vērtēšanas kritērijs <i>ATTIEKSME</i>	Specifisks vērtēšanas kritērijs konkrēto mērķu sasniegšanā	Punkti
Strādā pavirši (1 p)	Izrāda necieņu pret komandas biedriem(0 p)		...
Strādā atbilstoši spējām (2 p)	Izrāda cieņu pret komandas biedriem(1 p)		...
Strādā labi (3 p)	Vērsts uz sadarbību, ir izpalīdzīgs (2 p)		...
Strādā ļoti labi (4 p)			...

Skolēnu vērtējums

Vērtēšanas kritērijs DARBS STUNDĀ	Vērtēšanas kritērijs ATTIEKSME	Specifisks vērtēšanas kritērijs konkrēto mērķu sasniegšanā	Punkti
Strādā pavirši (1 p)	Izrāda necieņu pret komandas biedriem(0 p)		...
Strādā atbilstoši spējām (2 p)	Izrāda cieņu pret komandas biedriem(1 p)		...
Strādā labi (3 p)	Vērsts uz sadarbību, ir izpalīdzīgs (2 p)		...
Strādā ļoti labi (4 p)			...

Skolotāja un skolēnu vērtējums

VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI	<i>Punkti Skolotāja</i>	<i>Punkti Skolēna</i>	<i>Punkti vidējie</i>	Vērtējums	Vērtējums par pārbaudes darbu ???	Vidējais gala vērtējums
Darbs stundā	10	8	9	20,5 p – 8 balles	6 balles	7 balles
Attieksme	1	2	1,5			
Mājas darbu izpilde	6	4	5			
<i>Citi kritēriji</i>	4	6	5			

Summatīvās un formatīvās vērtēšanas simbioze pedagogiskajā procesā

- ✓ **SKOLĒNS IR «PATS SAVAS LAIMES KALĒJS»**
- ✓ **SKOLOTĀJS DIFERENCĒ VĒRTĒŠANAS PIEEJU ATBILSTOŠI
APGŪSTĀMAJAI TĒMAI VAI IZVIRZĪTIEM STUNDAS/TĒMAS
MĒRĶIEM?**
- ✓ **VAR KONSTATĒT SKOLĒNA IZAUGSMI**
- ✓ **VAR NOVĒRTĒT VISAS APGŪSTĀMĀS KOMPETENCES
KOMPONENTUS**

***Lai mums kopīgi izdodas radīt
pozitīvas pārmaiņas mācīšanas un
mācīšanās procesā, veidojot mācību
procesu skolēnam personīgi
nozīmīgu!***

Dr.paed., asoc. profesors, Latvijas un pasaules vēstures skolotājs

Pāvels Jurs